

**ԲԱՐՍԵՂ ԿԵՍԱՐԱՑՈՒ «ԳԻՐՔ ՊԱՀՈՑ»-Ի ՀԱՅԵՐԵՆ
ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

Նորաբանություններն այն բառերն ու դարձվածքներն են, որոնք ստեղծվում կամ փոխառվում են նոր հասկացություններ արտահայտելու համար: Նորամուտ այս բառերն արտացոլում են քաղաքական, հասարակական և մշակութային կյանքում տեղի ունեցող փոփոխությունները: Դրանց միջոցով ընդլայնվում են բառակազմության հնարավորությունները և ստեղծվում են բառակազմական նոր միջոցներ ու եղանակներ, լեզվառճական նոր դրսևորումներ:

Հասարակական նոր հարաբերությունների, գիտատեխնիկական զարգացման ու հասկացությունների բառային նոր անվանումները պատճառ են դառնում լեզվի բառային կազմի փոփոխության, այն է՝ նոր բառերի ավելացում, հնացած բառերի կորուստ, որոշ քանակով բառերի իմաստային փոփոխություն: Դեռևս ընդհանրացում չստացած նոր բառերի գործածումը կոչվում է նորաբանություն (նեոլոգիզմ), որով համալրվում և հարստանում է լեզվի բառապաշարը¹:

Հայերենի նորաբանությունների կազմը համալրվել է նաև թարգմանական գրականության շնորհիվ: Դեռևս հինգերորդ դարում՝ հատկապես Թարգմանչաց շարժման Ա (V դ. առաջին կես) և Բ շրջաններում (V-VIII դ. սկիզբ), հունարենից և ասորերենից թարգմանվել են դավանաբանական, իմաստասիրական, քերականական, ճարտասանական և այլ կարգի աշխատություններ, որոնց շնորհիվ ստեղծվել են բազմաթիվ նոր բառեր ու տերմիններ, դարձվածային նոր միավորներ: «Գիրք պահոց»-ի խրատներն ու ճառերը ևս հայերեն թարգմանվել են

¹ Է. Բ.Աղայան, *Լեզվաբանության հիմունքներ*, Ե., 1978, էջ 387:

այդ շարժման Ա և Բ շրջաններում: Ժողովածուն, որ հայտնի է նաև «Վասն Պահոց», «Պահոց», «Յաղագս ճգնաւորաց» խորագրերով, ենթադրվում է, որ խմբագրվել է 650-660 թթ., իսկ նրա որոշ բնագրեր, կրելով խմբագրական միջամտություններ, հեռացել են իրենց նախնական վիճակից և օտար բնագրի տպավորություն են թողնում: Այն պահոց է կոչվել ըստ «Յաղագս պահոց» ճառի²: Երկը աստվածաբանության սիրված ձեռնարկներից է, ճգնակեցական բնույթի այնպիսի ժողովածու, որը մեծ ազդեցություն է ունեցել V-XIII դդ. հայոց ինքնուրույն գրականության ձևավորման ասպարեզում:

Ժողովածուի որոշ թղթեր և ճառեր միայն հայերեն թարգմանությամբ են պահպանվել: Ինչպես արձանագրում է Լ. Հովհաննիսյանը «Հայ թարգմանական գրականութեան բառապաշարը» աշխատության մեջ. «Հայ թարգմանական գրականութիւնը արժեւորում է այն հանգամանքով, որ շատ գործերի յունարէն, ասորերէն բնագրերը չկան, եւ համաշխարհային գիտական մտքի համար յաճախ հայերէն թարգմանութիւնը առաջին բնագրի դեր է կատարում»³:

Բարսեղ Կեսարացին (329-379) IV դարի հայտնի երեք կապաղովկիացիներից մեկն է՝ Գրիգոր Նյուսացի, Գրիգոր Նազիանզացի և Բարսեղ Կեսարացի: Նա եղել է Կեսարիա քաղաքի արքեպիսկոպոս (370 թ-ից), աստվածաբան, աստվածաբանական հմուտ ճարտասան, եկեղեցական գործիչ, գրող և հեղինակ է մեկնությունների, դավանաբանական գործերի, ճառերի, ներբողների, քարոզների, զրույցների, շուրջ 360 և ավելի նամակների: Ուշագրավ է վանականների համար գրված վարքագրական կանոնադրությունը, որն ընդունվել է նաև հայոց եկեղեցու կողմից: Այնպես, ինչպես Կապաղովկիայում, հայոց

---

² Ս. Բարսեղ Կեսարացի, *Գիրք Պահոց, Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին*, 2008, էջ 12:

³ Լ. Յովհաննիսեան, *Հայ թարգմանական գրականութեան բառապաշարը*, Ե., 2007 թ., էջ 10:

կաթողիկոս Ներսես Մեծը 4-րդ դարում Հայաստանում մըտցնում է նույն այդ կանոնադրությունը, ըստ որի՝ վանականները ոչ միայն ֆիզիկապես, այլև մտավոր աշխատանքով պետք է զբաղվեին, ուստի Ներսես Մեծի հիմնած այդ վանքերը դառնում են դպրոցներ⁴, որտեղ սովորում էին հունարեն, ասորերեն և թարգմանվում բարոյախրատական ճառեր, սրբախոսական երկեր, հայրաբանական աշխատություններ, պատմագրություններ, գրվում ինքնուրույն գրքեր: IV դարի նշանավոր ճարտասան Լիբանիոսի բնութագրմամբ «նա Հռոմեոս է, Պլատոն է, Արիստոտել է, որն ամեն ինչ գիտի», քանի որ «յոժ գիտնական էր, հանճարեղ և համեղաբան»⁵:

Բարսեղ Կեսարացին իր կապադովկյան գործունեության տարիներին, ըստ վկայությունների, եղել է հայոց լեռնաշխարհում՝ մասնավորապես Փոքր Հայքում, անդրադարձել է ամենատարբեր հոգևոր խնդիրներին՝ տեղում քննելով այս կամ այն հարցը: Նա մտահոգված է եղել Մեծ ու Փոքր Հայքում սոցիալական, մշակութային, իրավական, քաղաքական և հատկապես եկեղեցական հարաբերություններին առնչվող խնդիրների լուծմամբ⁶:

Կան տարբեր տեսակետներ ժողովածուի թարգմանության բնույթի, ժամանակի և թարգմանիչների ինքնության վերաբերյալ: Գ. Զարբհանայանի համոզմամբ, Բարսեղ Կեսարացու գործերի զգալի մասը, թարգմանվել են «յոսկեղէն դարու մեր մատենագրութեան, և այլք կրտսերագոյնք ժամանակաւ»: Մեկ այլ տեղեկության համաձայն՝ «Կասն Պահոց» երկը թարգմանել է մի կրոնավոր՝ Ստեփանոս անունով: Հայ մատենագրության մեջ, սակայն, Ստեփանոս անվամբ շատ մատենագիրներ են եղել, որոնք զբաղվել են նաև թարգմանչական

---

⁴ Տե՛ս Մ. Աբեղյան, *Երկեր*, հ. Գ., Ե., 1968, էջ 100:

⁵ Գ. Մուրադյան, *Բարսեղ Կեսարացին և նրա «Վեցօրեան» հայ մատենագրության մեջ*, Ե., 1976, էջ 59:

⁶ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 120:

գործունեությամբ: Իսկ թե որ դարի թարգմանիչ է Բարսեղ Կեսարացու սույն երկի թարգմանիչ Ստեփանուսը, ենթադրվում է, որ նա VIII դարի մատենագիր Ստեփանոս Սյունեցին է, որն ուսումնառության նպատակով եղել է Հռոմում, Աթենքում և այլուր, տիրապետել է հունարենին և լատիներենին և Աթենքում եղած ժամանակ կատարել թարգմանություններ⁷:

Ըստ ՆՀ բառարանագիրների՝ Բարսեղ Կեսարացու ճաները «...են թարգմանութիւնք նախնեաց ի ք դարու. Բայց կան և ի նոսա ինչ ինչ թարգմանեալ ի զ և ի է դարու տարապայման հելլենաբանութեամբ. զոր յայտ առնեն վկայութիւնքն յառաջ բերեալք ըստ բառից»⁸:

Վիեննայի Մխիթարյանների համոզմամբ հինգերորդ դարի առաջին կեսի մատենագրական գրականության լեզուն իր ոճով, բառապաշարով, մասամբ նաև քերականորեն տարբերվում է այդ դարի երկրորդ կեսի լեզվից: Ըստ այդմ՝ այն բաժանվեց «ոսկեդարյանի» և «հետոսկեդարյանի»: Հետագայում «հետոսկեդարյան» շրջանից առանձնացվում է հունաբան թարգմանությունների շրջանը, որին նախորդած թարգմանությունները որակվեցին որպես «նախահունաբան» թարգմանություններ: Գ. Մուրադյանը բերելով Գ. Լաֆոնտենի և Բ Կուլիի դիտարկումները՝ նշում է, որ թարգմանական գրականության դասական և հունաբան շրջանների միջև եղել է մի միջանկյալ փուլ, որի ընթացքում կատարված թարգմանությունների լեզուն բնութագրվում է հատկապես շարահյուսական հունաբանություններով: Բառապատճենման սկզբունքը դեռևս տարածված չէր, արհեստական քերականական ձևերն ու նախածանցավոր բառերի պատճենումների եզակի նմուշներ են արձանագրված: Այս դիտարկումները հիմնավորում է թարգմանական գրականության հունաբանությունների փաստացի բնագրային օրինակներով՝ արձանագրելով նաև Բարսեղ Կեսարացու երկերի

---

⁷ Տե՛ս նույն տեղում, էջ 178-181:

⁸ ՆՀԲ, Առաջաբան, էջ 10:

հայերեն թարգմանություններից քաղած նմուշներ: Գ. Մուրադյանի բնութագրմամբ այդ բառերն իրենց կառուցվածքով և իմաստով հունարան են՝ *առզնեմ* «ավելացնել», *բաղկացումն*, *յարացոյց* «օրինակ», *ղիւրադարձ*, *ղիւրակոչելի*, *բազմապատիւն* և այլն: Միաժամանակ նշում է, որ հունարեն բնագրերից թարգմանված երկերում բառակերտումները կատարվել են հունարեն համարժեքների հետևողությամբ՝ բառակազմական և իմաստային պատճենման ճանապարհով⁹:

Բարսեղ Կեսարացու երկի հայերեն թարգմանությունը նպաստել է ոչ միայն ժողովրդոց ավանդությունների, կրոնական բարեպաշտության, կրոնական նոր գաղափարախոսության տարածմանը, այլև հայերենի բառապաշարի զարգացմանն ու հարստացմանը՝ նոր բառեր, արտահայտություններ, դարձվածքներ, որոնք լայնորեն պետք է տարածվեին հետագա ստեղծագործություններում: Թարգմանված ծիսամատյանները, բարոյախոսական ճառերը, խրատներն ու եկեղեցական կանոնները, որոնք նախևառաջ քրիստոնեական հավատքի սկզբունքներն էին տարածում, հայերենը հարստացրին նոր հասկացություններով, նորահայտ բառերի նոր կաղապարատիպերով: Գրքի թարգմանության միջոցով առաջացած նորաբանություններն ունեն իրենց գործածության յուրահատկությունները ժամանակագրական տեսակետից: Այսօր այդ բառերի զգալի մասը հայերենի մեկուսացած շերտին պատկանող տարրեր են և արտացոլում են սլվյալ ժամանակաշրջանի լեզվի զարգացման աստիճանը: Որոշ բառեր էլ անցել են հետագա զարգացման և գործածության հաճախականության երկարատև ճանապարհ, որոնցից են օրինակ՝ *հարահոսել*, *սիրտը պղտորել*, *տխուր լինել* և այլն :

Բարսեղ Կեսարացու «Գիրք պահոց»-ի հայերեն թարգմանության բնագրից քաղված նորաբանությունները բաժանել ենք

---

⁹ Գ. Մուրադյան, *Հունարանությունները դասական հայերենում*, Ե., 2010, էջ 22-63:

երկու խմբի՝ ա) նորաբանություններ, որոնք վկայված չեն ՆՀԲ-ում և Լ. Հովհաննիսյանի «Գրաբարի բառարան. ՆՀԲ-ում չվկայված բառեր» բառարանում, և բ) նշված բառարաններում վկայված նորաբանություններ, որոնց համար որպես սկզբնաղբյուր է ծառայել միայն Բարսեղ Կեսարացու սույն ժողովածուն:

2008 թ. Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի կողմից հրատարակված Բարսեղ Կեսարացու «Գիրք պահոց» ժողովածուի հայերեն թարգմանության բնագրից քաղել ենք 30 բառ, որոնք վկայված չեն գրաբարի բառարաններում՝ ՆՀԲ, «Առձեռն բառարան հայկազեան լեզուի», Լ. Հովհաննիսյանի «Գրաբարի բառարան. Նոր հայկազյան բառարանում չվկայված բառեր», Ռ. Ղազարյանի «Գրաբարի բառարան»: Դուրս ենք գրել նաև շուրջ 65 բառ, որոնք ՆՀԲ-ում հղված են միայն Բարսեղ Կեսարացուն:

«Գիրք պահոց»-ում գործածված նորաբանություններն, ըստ կազմության, հիմնականում ածանցավոր, բարդ և բարդ ածանցավոր բառեր են, որոնց մեջ իրենց թվաքանակով գերակշռում են հոդակապավոր իսկական բարդությունները: Դրանցից են՝ *արծաթասանձ, դժոխսպահ, նեխավայր, հանդերձակապուտ, ծայրատունկ, ընչաժողով, ծանրապատիւ* և այլն: Անհամեմատ փոքր կշիռ ունեն գոյականակերտ ածանցներով կազմված այն բարդությունները, որոնց բաղադրիչները բառարանային առանձին, անկախ միավորներ չեն, բայց ունակ են այդպիսին դառնալու: Օրինակ՝ *դժոխանաւարկութիւն* բառի *դժոխանաւ* անգործածական բաղադրիչը կարող է և անկախ կիրառվել:

Իրենց յուրօրինակ կառուցատիպով և գործածության հաճախականությամբ առանձնանում են հատկապես երկհիմք և վերջաձանցավոր ածականները: Խիստ սակավաթիվ են նախաձանցավոր կազմությունները: Ամենաաճախված նորաբանությունների շարքում առանձնանում են *-գոյն* վերջաձանցով կազմված ածականների համեմատության բաղադրատական աստիճանը մատնանշող օրինակները և այս կառուցատիպով կազմված հարադրավոր բայերը՝ *անդադարագոյն, արժանահա-*

ւատարմագոյն, զուարճագոյն, մեծաձայնագոյն, բարենշանագոյն, անաշխատասիրագոյն, արժանահաւատարմագոյն, զովագոյն, քաղցրագոյն, անբանագոյն լինել (իմ), անզգամագոյն գոլ, մաքրագոյն լինել (իմ) և այլն:

Խոսքը առավել ազդու և պատկերավոր է դառնում – *ելի* ով վերջացող և դրանց նախածանցավոր կազմութունների գործածության շնորհիվ: Այդպիսի օրինակներից են՝ *անպատատելի, անխոհելի դանդաղելի, թշնամանելի, դժոխսաձեռնարկելի, բազմատենչալի* և այլն:

Վկայված բազմաթիվ նորահայտ և նորակազմ բառերը համալրվում են ժողովրդախոսակցական լեզվին բնորոշ հարադրավոր բայերով, որոնք հիմնականում կազմված են *գոլ, լինել (իմ), տալ* անկանոն բայերով՝ *բարգաւաճ լինել (իմ), տխուր լինել, բժշկեալ լինել (իմ), երասանակազանց լինել (իմ), դժոխեքասանակ լինել (իմ), ատելի գոլ, անբանագոյն լինել (իմ), աշակերտ գոլ, ախտակից գոլ, յեշտութիւն տալ* և այլն:

Այժմ բերենք բնագրային օրինակներ, որտեղ հասակ երևում են այդ բառերի արտահայտած իմաստային և ոճական նրբերանգները՝ Քանգի երկնայնումն... *չարամերձեալ* յերկինս համբարձաւ (282, ԺԸ Ի Ծնունդ Փրկչին), Կամ եթէ՝ զգեցեալն մերկացուցանելով որ՝ *հանդերձակապո՞ւտ* անուանեսցի (146, Զ, Քակեցից զիմ շտեմարանս), Քանգի եւ կարկուտ ի վայր բեկաներ... եւ ջուր *յարահոսելով* յամպոց հեղեղեալ, անպիտան ցուցաներ զպտուղսն (143, Զ, Քակեցից զիմ շտեմարանս), Եթէ բարկացար՝ հաստատես զթշնամանս. Վասնզի զի՞նչ քան զբարկութիւնն *անզգամագոյն գոլ* (185,Թ, ԶԲարկացողաց), ...Եւ առաւել շնորհ երեւի *չտալ հեշտութիւն* որովայնի (55, Յաղագս պահոց), Որպէս ջրով փայլեալ *մաքրագոյն լինի* (65, Յաղագս պահոց), Մեզ քան զամենայն փող մեծաձայնագոյն եւ գործի երաժշտական *բարենշանագոյն* (54, Յաղագս պահոց) և այլն:

Պղտորել զսիրտ դարձվածքը ստեղծվել է պղտորել զլեզուս, պղտորել զլսելիս, պղտորել զմիտս (Եղիշէ), պղտորել զխորհուրդս (Փարպեցի), զիրաւունս, աշխարհն (Բուզանդ) հա-

մաբանությամբ՝ Որ *գսիրտսն պղտորեն* զմարդկայինս (58, Յադագս պահոց), ինչպես նաև *դժոխսապահ* բառի համաբանությամբ էլ հետագայում ստեղծվել է *դրախտապան* բարդությունը: *Դրախտ*-ով կազմությունները առավել ակտիվանում են հետագա դարերում՝ ստեղծելով փիլիսոփայական հակադրություններ գիտական-գեղարվեստական լեզվում:

Ժողովածուի հայերեն թարգմանության նորահայտ բառերը, որոնք վկայված չեն գրաբարի բառարաններում, իրենց կազմությամբ նույնպես բարդ և բարդ ածանցավոր բառեր, ի մասնավորի՝ հարադիր բայեր են: Դրանք են՝ *ագահասիրտ, անաշխատասիրագոյն, անաշխատասէր, արտաճանապարհ, անկատարաբար, աննենգաբար, այլայլուստ, դիրակապուստ, դանդաղելի, դիրապատելի, անխոհելի, զովագոյն, թշնամանելի, չարամերձեալ, վարկանելի, յարահոսել, բժշկեալ լինել (իս), մաքրագոյն լինել (իս), զանգիտեալ լինել (իս), տնակից ունել, վայելչական գոլ, ատելի գոլ* և այլն:

Ըստ խոսքիմասային պատկանելության՝ նշյալ նորաբանությունները հիմնականում ածականներ և գոյականներ են, որոնք դասակարգել ենք հետևյալ կերպ՝ հիմք ունենալով դրանց գործածության հաճախականությունը.

ա) Ածականներ՝ *անաշխատասէր, անաշխատասիրագոյն, գինեկէզ, զուարճագոյն, մեծաձայանգոյն, բարենշանագոյն, քաջողջ, ծայրագեղծ, ագահասիրտ, անաւթաբեր, արծաթասանձ, ագահաձեռն, բացաճաճանչ, սովահեղձոյց, դիրակոչելի, ներչարչարելի, անպատառելի, դիրակոռուելի, ...*

բ) Գոյականներ՝ *անարտաճանապարհ, բարեժամանություն, փափկակերութիւն, գլխածանրութիւն, դժոխանաւարկութիւն, անպնդակազմութիւն, ծայրատունկ, ընչաժողով, նեխավայր...*

գ) Հարադրավոր բայեր և դերբայներ՝ *բժշկեալ լինել (իս), թխազգեստ լինել (իս), ներչարչարելի գոլ, յարահոսել, սովահեղձուցանել, անմտադրեալ, չարամերձեալ, ընդդիմաբախեալ...*

դ) Մակբայներ՝ *անկատարաբար, աննենգաբար, կարճատատարաբար, անմխիթարապէս, հրէապէս...*

Ինչպէս վերը նշեցինք, մեծ թիվ են կազմում բարդ և բարդ ածանցավոր կազմութիւնները: Այդ բառերի պատճենումները, որպէս կանոն, հիմնականում հարմարեցվել են հունարենի բառակազմությանը, օրինակ՝ *ճանրապատիւ* – βարυτος = βαρυς «ճանր» + τιμη, τιμος «պատիւ», *գլխածանրութիւն* – καρηβαρια-καρη «գլուխ» + βαρος «ճանրութիւն» և այլն: Նկատելի է նաև, որ այդ թարգմանութիւնների որոշ ձևեր չեն արտացոլում հունարեն համատիպ բառերի կառուցվածքը: Այսպէս, մեր կողմից քաղված օրինակներում հանդիպում են այնպիսի բնօրինակներ, որոնց բաղադրիչների հայերեն համարժեքները հունարեն սկզբնագրի սոսկ վերարտադրությունը կամ նյութական թարգմանությունը չեն: Թարգմանիչները հաճախ դիմել են հայերենին բնորոշ քերականական այլ ձևերի: Օրինակ՝ *Անպնդակազմութիւն* բառը βλακεια, μαλακια «թուլություն, մեղկություն, տկարություն» հունարենից թարգմանվող բառի հոմանիշն է՝ *ծայրատունկ* բառի երկրորդ բաղադրիչը *ծառ* բառի հոմանիշն է՝ ακροδρυα = ακρον «ծայր» + δρυα «ծառ», հունարեն *շηπεδων* բառը, որ նշանակում է «նեխ, նեխություն», թարգմանվել է *նեխավայր* բառով: Իսկ *δυσ* նախածանցով սկսվող բառերի կիսապատճենումներում *δυσ*-ը փոխարինվել է հայերեն *դժոխ* բառով, որից ունենք՝ *դժոխանաւարկութիւն, դժոխապահ, դժոխաձեռնարկելի* և այլն: Հայերենի պատմական զարգացման ընթացքում այս բառերը դարձել են հնաբոյր, աստիճանաբար դուրս են մղվել գործածությունից և, հակառակը, կան, որ կենդանացել, ձեռք են բերել նոր իմաստներ կամ դրանց համաբանությամբ առաջացել են նորերը, որոնք ամրագրվել և համագործածական են դարձել հետագա դարերում:

Այսպիսով, Բարսեղ Կեսարացու «Գիրք պահոց» ժողովածուի հայերեն թարգմանության նորաբանություններն ու նորահայտ բառերը նոր որակ են կազմում հայերենի բառապաշարում: Դրանք իրենց գործածության յուրահատկությամբ բար-

ձր ոճի և ճարտասանական բնույթի բառեր են, որոնց զգալի մասը հայերենի մեկուսացած շերտին պատկանող բառազանձեր են և արտացոլում են տվյալ ժամանակաշրջանի (V-VIII դդ.) լեզվի պատմական զարգացման աստիճանը: Որոշ բառեր էլ անցել հետագա զարգացման և դեռ կունենան գործածության հաճախականության երկարատև ճանապարհ, ինչպիսիք են օրինակ՝ *դժխանաւ*, *դժխանաւարկելի*, *ընչաժողով* կազմությունները, որոնց կարելի է կենդանություն տալ և շրջանառության մեջ դնել որպէս նորօրյա հեղափոխական իրադարձություններին համահունչ բառեր: Արդի հայերենի բացատրական բառարանում արձանագրված *դժխաձայն*, *դժխակուլ*, *դժխակեզ*, *դժխանվեր*, *դժխամեքենա* և այլն բառերի ցանկին առաջարկում ենք հավելել վերոնշյալ *դժխանաւ* (Շատերը հայտնվել էին միևնույն *դժխանաւվում*, որն ուր որ է պիտի խորտակվեր, Ա. Խ.), *դժխանաւարկելի* և այլ նմանատիպ բառեր, որոնք ժամանակակից բառարաններում տեղ չեն գտել: Ակնհայտ է, որ հայ թարգմանիչները հայերենի համար ստեղծել են բառակերտումների ձևուն մի համակարգ, որի արգասիքը Բարսեղ Կեսարացու ճառերի ու խրատների հայերեն թարգմանության նորակազմ բառերն են, որոնք հարըստացրել և այսօր էլ հարստացնում են հայերենի նույնքան հարուստ բառապաշարը:

Alvard Khachatryan - Neologisms in the armenian translation "Book of lent" Vasil of Kesaria.- The Armenian translation "Book of lent" of Vasil of Kesaria has a very rich and imaginative vocabulary. In the Armenian translation of this book, the newly formed words or neologisms in construction and semantics are especially original. In this study, we have divided these newly formed lexical units into two groups. The first ones are those that are examined in the dictionaries of the Old Armenian language, only with the note of Vasily of Caesarea, and the latter ones are not mentioned in the dictionaries. In these newly formed lexical units the majority are complex derivatives and complex words, which we characterized morphologically. Of these, many are

now archaisms, but some have become part of the modern Armenian language, enriching Armenian scientific and terminological vocabulary.

Алвард Хачатрян - Неологизмы в армянском переводе «Книга о посте» Василия Кесарийского.- Богата и многослойна лексика армянского перевода „Книга о посте,, Василия Кесарийского. В армянском переводе этой книги особенно своеобразны новообразованные слова или неологизмы по конструкции и семантике. В данном исследовании мы эти новообразованные лексические единицы разделили на две группы. Первые - это те, которые освидетельствованы в словарях древнеармянского языка, только с пометкой Василий Кесарийский, а вторые те, которые не упомянуты в словарях. В этих новообразованных лексических единицах большинство - сложнопроизводные и сложные слова, которые мы охарактеризовали морфологически. Из них многие сейчас являются архаизмами, но некоторые вошли в состав современного армянского языка, обогатив армянскую научную и терминологическую лексику.